

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
А288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV
А288 Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.
ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978—966—419—456—0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

Чумак А. О.

студентка 2-го курсу факультету прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції)
Національного університет «Одеська юридична академія»

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В АДВОКАТСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: ЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ

У сучасних умовах адвокатська професія стоїть перед новими викликами, пов'язаними з інтеграцією технологій штучного інтелекту (ШІ) у правову практику. Використання таких технологій здатне значно підвищити ефективність юридичних послуг, оптимізувати процеси аналізу судової практики, складання документів, прогнозування результатів справ та комунікації з клієнтами. Однак, застосування ШІ в адвокатській діяльності потребує глибокого осмислення етичних та правових аспектів, адже вони безпосередньо впливають на дотримання принципів верховенства права, незалежності адвокатури та захисту прав людини [1].

В Україні правові засади адвокатської діяльності визначені Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» № 5076-VI від 5 липня 2012 року (із змінами, чинна редакція від 10 жовтня 2024 р.) [2]. Закон гарантує незалежність адвоката, визначає його права, обов'язки та етичні стандарти, серед яких особливе місце займає обов'язок зберігати адвокатську таємницю (ст. 22) та діяти виключно в інтересах клієнта. У той же час вітчизняне законодавство поки що не містить окремого нормативного акта, який би регулював правові відносини, пов'язані з використанням систем ШІ у правничій діяльності.

Певні орієнтири для розвитку цієї сфери закладено в Національній стратегії розвитку штучного інтелекту в Україні на 2021–2030 роки, затвердженій Кабінетом Міністрів України [3]. У документі наголошується на необхідності гармонізації українського законодавства з правом Європейського Союзу, зокрема з новоприйнятим Регламентом ЄС про штучний інтелект (EU Artificial Intelligence Act), який набрав чинності 1 серпня 2024 року [4]. Зазначений регламент встановлює обов'язкові стандарти безпеки, прозорості та етичності систем ШІ залежно від рівня ризику їх застосування. Для адвокатів, які використовують системи аналітики чи автоматизовані алгоритми прогнозування рішень судів, такі технології можуть підпадати під категорію «високоризикових» і вимагати додаткових гарантій правомірності використання.

Важливим елементом правового забезпечення є дотримання законодавства про захист персональних даних. Закон України «Про захист

персональних даних» від 1 червня 2010 року № 2297-VI зобов'язує осіб, які обробляють дані, забезпечити їхню конфіденційність, безпечно зберігання та використання виключно для визначеної мети [5]. У контексті адвокатської діяльності це означає, що будь-яке введення персональних або процесуальних даних клієнта у систему ШІ має бути законним, обґрунтованим та захищеним від несанкціонованого доступу. Порушення цих принципів може призвести не лише до втрати довіри клієнта, а й до дисциплінарної відповідальності адвоката.

Особливого значення набуває етичний вимір використання ШІ. Згідно з Правилами адвокатської етики, затвердженими З'їздом адвокатів України 9 червня 2017 року (у редакції 2023 року), адвокат має діяти сумлінно, незалежно, чесно та професійно [6]. Використання ШІ не повинно підміняти людське судження адвоката, а лише допомагати в аналізі великого обсягу інформації. Етичним викликом є також необхідність інформування клієнта про застосування ШІ в процесі надання правової допомоги, адже принцип відкритості та прозорості формує основу довіри у взаєминах між адвокатом і клієнтом.

У межах правового поля Європейського Союзу ще у 2018 році Європейська комісія з питань ефективності правосуддя Ради Європи (CEPEJ) ухвалила Етичну хартію щодо використання штучного інтелекту у судових системах. Цей документ визначає п'ять базових принципів: повагу до прав людини, недискримінацію, якість і безпеку даних, прозорість алгоритмів, а також контроль людини над остаточним рішенням [7]. Застосування цих принципів у національному контексті має забезпечити баланс між технологічними інноваціями та дотриманням професійної етики адвокатури.

Разом з тим, з практичної точки зору, використання ШІ породжує низку ризиків. Одним із них є алгоритмічна упередженість (bias), коли результати системи відображають певні викривлення, зумовлені помилковими або односторонніми вихідними даними. Це може призвести до дискримінаційних наслідків або до неправильної оцінки правових позицій. Інший ризик — це кібербезпека. Системи, що працюють на основі машинного навчання, можуть бути об'єктами кібератак або витоку даних, що ставить під загрозу адвокатську таємницю.

Ще однією складною проблемою є питання юридичної відповідальності у випадку помилки алгоритму. Хто несе відповідальність, якщо система ШІ згенерує некоректну правову позицію або рекомендацію? Наразі українське законодавство не містить спеціальних норм, які б визначали відповідальність користувача або розробника штучного інтелекту, тому такі питання вирішуються за загальними нормами цивільного права про відшкодування шкоди чи невиконання договірних зобов'язань. Водночас міжнародний досвід (зокрема AI Act) орієнтує на запровадження обов'язкових механізмів аудиту та

оцінки ризиків для всіх систем, які застосовуються у чутливих сферах, до яких належить і правова діяльність.

Таким чином, упровадження ШІ в адвокатську діяльність має потенціал для підвищення ефективності юридичних послуг, однак водночас створює серйозні виклики для правової системи. Необхідним є прийняття національного нормативного акта, який би регулював питання застосування штучного інтелекту у сфері юриспруденції, передбачав вимоги до прозорості, відповідальності, сертифікації програм та захисту прав суб'єктів персональних даних. Водночас доцільно розробити етичний кодекс використання технологій ШІ в адвокатурі, який би закріплював принципи людського контролю, професійної відповідальності, прозорості, надійності й недискримінаційності.

Штучний інтелект не може замінити адвоката — він лише інструмент, який, за правильного використання, допомагає підвищити якість правової допомоги. Головним завданням залишається збереження людського судження, правової культури та етичних засад професії. Лише за умови правового врегулювання, етичного контролю і технологічної відповідальності можливо досягти гармонійного поєднання цифрових інновацій із фундаментальними цінностями адвокатури.

Список використаної літератури

1. Головенко В. Штучний інтелект у правничій діяльності: правові виклики та перспективи. *Юридична Україна*. 2024. № 6. С. 15–22. URL: <https://yur-ukraine.com/category/arhiv-2024-roku/>
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р. № 5076-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 27. Ст. 282. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/5076-17>
3. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 р. № 1556-р. *Офіційний вісник України*. 2020. № 99. Ст. 3209. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1556-2020-p>
4. Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 on Artificial Intelligence (AI Act). Official Journal of the European Union. 2024. L 1689. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj/eng>
5. Про захист персональних даних: Закон України від 1 червня 2010 р. № 2297-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 34. Ст. 481. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2297-17>
6. Правила адвокатської етики: рішення 3-їзду адвокатів України від 9 червня 2017 р. (у ред. від 2023 р.). *Вісник Національної асоціації адвокатів України*. 2023. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2017-06-09-pravila-2017_596f00dda53cd.pdf

7. European Ethical Charter on the Use of Artificial Intelligence in Judicial Systems. CEPEJ, Council of Europe. Strasbourg, 2018. URL: <https://www.coe.int/en/web/cepej/cepej-european-ethical-charter-on-the-use-of-artificial-intelligence-ai-in-judicial-systems-and-their-environment>

Науковий керівник: старший викладач кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» *Нестерчук Лілія Петрівна*

Шевелєва К. Ю.

студентка 1-го курсу магістратури
факультету адвокатури та антикорупційної діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»

ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ АДВОКАТАМИ: ЕТИЧНІ МЕЖІ ПУБЛІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

У XXI столітті цифрові технології докорінно змінили способи комунікації, професійної взаємодії та поширення інформації. Соціальні мережі стали не лише простором для особистого спілкування, а й потужним інструментом впливу на громадську думку, формування іміджу, обміну досвідом та ведення професійної діяльності. Водночас активність у публічному цифровому середовищі супроводжується новими ризиками, що можуть зачіпати репутацію не тільки окремих осіб, а й цілих професійних спільнот. Адвокатура як один із ключових елементів правової держави й інститут громадянського суспільства, функціонування якої ґрунтується на довірі, об'єктивності та етичній поведінці, не залишилася осторонь цифрових трансформацій. У зв'язку з цим, актуальним стало питання дотримання професійних стандартів поведінки адвокатами в соціальних мережах. Використання Інтернету як платформи для професійної самореалізації потребує особливої уваги до етичних меж такої активності. Відповідаючи на виклики часу, З'їзд адвокатів України у 2017 ухвалив оновлену редакцію Правил адвокатської етики, в якій з'явився окремий розділ щодо поведінки адвокатів у мережі Інтернет, в подальшому у 2019 році Правила адвокатської етики знов зізнали змін та доповнень [1]. Цей крок став відображенням визнання необхідності врегулювання питань цифрової комунікації в межах адвокатської професії.

Адвокательська діяльність є фундаментальним елементом демократичної, правової держави та невіддільною складовою громадянського суспільства. Саме адвокати виконують надзвичайно важливу соціальну місію — забезпечують юридичну підтримку, представляють ін-

Ніколаєнко М. О.

Роль адвокатської етики в професійній діяльності адвоката 490

Олійник М. І.

Проблемні аспекти дотримання принципу конфіденційності
в адвокатській діяльності 493

Платонова О. А.

Етичні аспекти визначення та сплати гонорару в адвокатській
діяльності 497

Самойлова Ю. О.

Професійна етика адвоката у протистоянні процесуальному
тиску з боку сторони обвинувачення 499

Синицина В. Є.

Актуальні питання дотримання межі між свободою вираження
поглядів та порушення правил адвокатської етики 503

Скаблюк К. Ю.

Конфлікт інтересів у адвокатській діяльності 506

Собко Є. В.

Проблемні аспекти відносин адвоката з клієнтами в умовах
воєнного стану 510

Стефанський М. А.

Адвокатська етика як фактор формування довіри до системи
правосуддя 513

Тарасенко М. Л.

Дисциплінарна відповідальність адвоката у цифрову епоху:
публікації у соцмережах та професійна репутація 517

Тарасова В. О.

Етичні дилеми адвоката під час розгляду справ, які викликають
суспільний резонанс 521

Храмченкова М. В.

Професійна етика адвоката у цифрову епоху: використання
онлайн-комунікацій та соціальних мереж 523

Чумак А. О.

Використання штучного інтелекту в адвокатській діяльності:
етичні та правові аспекти 526

Шевелєва К. Ю.

Використання соціальних мереж адвокатами: етичні межі
публічної комунікації 529